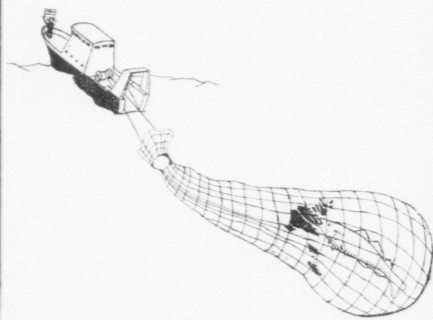

Ein meining um framtið Føroya

Færøerne 1990

- et geografisk essay

Et geografispecial af: Anders Levinsen

Vejleder: Peter Friis

NORS Institut for Geografi,
Dataologi og Samfundsanalyse
Roskilde Universitetscenter
Apr 1 1992

Um stutta tíð kemur út bók um Føroyar, sum ber heitið "Færøerne 1990 - et geografisk essay". Hetta er sergreinaritgerð hjá danska geografinum Anders Levinsen. Hann vardi herfyri ritgerðina við próvtøku á Roskilde Universitetscenter og fekk eitt 11-tal. Nú kemur so ritgerðin út sum bók og vónar rithøvundin, at bókin kann vera eitt gott íkast til politiska orðaskiftið í Føroyum.

Ritgerðina hevur Anders Levinsen arbeitt við í fleiri ár. Hann hevur vitjað ymsa staðni í Føroyum og tosað við rættiliga nógv fólk.

Sosialurin hevur fingið hendur á ritgerðina og fara vit í dag at prenta burtur úr nøkrum av niðurstøðunum. Hesar eru rættiliga hvassorðaðar og Anders Levinsen leggur ikki fingrarnar ímillum. Hann sigur sína egnu meingin um støðuna í Føroyum: orðskirnir og avleiðingar av henni.

Lemjandi kritikkur av Ráðgevandi Nevndini

-Tað fer neyvan at geva nakað gott úrslit, um føroyingar við bindi fyrri eyguni fylgja stuttskygnu og ófullfíggaðu kreppuloysnum hjá Ráðgevandi Nevndini. Tað er "sjofelt" av nevndini at mæla til dramatisk tiltøk bæði í privata- og samfelagsbúskapinum, um somu tíð sum nevndin fer sera lætt um veruligu orðskirnir til trupulleikarnar: nevnliga ta politisku kreppuna og strukturkreppuna í fiskivinnuni.

M.a. hetta sigur Anders Levinsen í niðurstøðu síni í ritgerðini um støðuna í Føroyum. Hann sigur:

I forbindelse med min analyse af det færøske fiskerierhverv har jeg selvfølgelig gennemgået diverse rapporter fra den danske regerings rådgivende udvalg vedrørende Færøerne, rapporter der alle handler om hvorledes landskassens underskud vokser hver dag, og hvad udvalget mener man kan gøre for at rette op på den alvorlige økonomiske situation.

Alvoren i udvalgets analyser er ikke til at tage fejl af, og købmandslogikken er enkel og ligetil: Færøerne og færingerne bruger flere penge end de tjener. Skal man rette op på landets dårlige økonomi mener udvalget derfor at man enten må øge landets indtægter, mindske udgifterne, eller allerhelst gøre begge dele på samme tid.

Hvad angår mulighederne for at øge landets eksportindtjening er udvalget meget pessimistisk. I dag stammer over 90% af landets samlede eksport som nævnt fra salg af fisk og fiskevarer, og eftersom der er sket en betydelig overfiskning af de færøske fiskebestande

mener udvalget ikke at der er udsigt til, at Færøerne kan hæve landets eksportindtjening foreløbig. Skal landskassen øge sine indtægter, mener udvalget derfor, at det hovedsagelig må ske gennem opkrævning af flere skatter m.v.

Hvad angår færingerne og landskassens udgifter, mener Det rådgivende udvalg, at det er nødvendigt at færingerne og landet nedbringer deres forbrug omgående.

Udvalget har på dette grundlag foreslået en stribe indkomst-, skatte- og finanspolitiske indgreb, der alle er blevet vedtaget i lagtinget og som bl.a. har medført:

- at marginalskatten er blevet hævet fra 50-70 %,
- at man har gennemført en tvungen opsparring,
- at lagtinget indefros dyrtidsportionen ved lov,
- at færingerne viser løntilbageholdenhed ved overenskomstforhandlingerne,
- at landstytret standse alle anlægsarbe-

jder på tunneller, veje og havne omgående, osv.

Kort sagt: Når det gælder fringernes og landets overforbrug har udvalget anbefalet en række konkrete og dramatiske finans-, skatte- og indkomstpolitiske indgreb. Men når det gælder indtægterne har udvalget regnet det for givet, at man ikke kan øge landets eksportindtjening. Strukturkrisen i fiskeriet bliver derfor kun behandlet »en passant« og der hersker tilsyneladende en fast tro i udvalget på at færingerne udmærket ved hvad de skal gøre for at løse krisen. Udvalget fremhæver således, at de færøske politikere på eget initiativ har indført ophavningsstøtte med særlig henblik på at få ryddet ud i de ulønsomme dybhavs- og partrawlere, og at man på forsøgsbasis har indført et frit auktionsmarked.

Som det fremgår af min opgave, deler jeg ikke udvalgets synspunkter. Jeg mener rent ud sagt, at de forudsætninger udvalget har bygget deres konklusioner på er utilstrække-

Tað er undanfarna Ráðgevandi Nevndin við táverandi formanninum Skak-Nielsen, sum fær toyggið í ritgerðini hjá Anders Levinsen

lige. Og jeg synes det er sjofelt at udvalget har anbefalet dramatiske indgreb i privat- og samfundsøkonomien, samtidig med at man kun har beskæftiget sig overfladisk med de reelle årsager til problemerne: Den politiske krise og strukturkrisen indenfor fiskerierhvervet.

For det første er jeg principielt uenig med udvalget i deres betragtninger om, at færingerne på grund af den betydelige overfiskning ikke er i stand til at øge landets eksportindtjening. Hvis det færøske fiskerierhverv var i stand til at producere kvalitet fremfor kvantitet kunne erhvervet som omtalt i kapitel 6 mindst fordoble landets eksportindtægt. I stedet for at

